רעיון נשגב של ה"קדושת לוי"

הלקח הנשגב מהעגלות ששלח יוסף ליעקב: הגלות היא חלק בלתי נפרד מגלגל הגאולה

בפרשתנו פרשת ויגש (בראשית מה-כה): **"ויעלו ממצרים ויבואו ארץ כנען אל יעקב אביהם, ויגידו לו לאמר עוד יוסף חי וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים, ויפג לבו כי לא האמין להם, וידברו אליו את כל דברי יוסף אשר דיבר אליהם, וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו ותחי רוח יעקב אביהם"**.

וצריך ביאור מדוע רק אחרי שראה יעקב את **"העגלות אשר שלח יוסף"**, התפעל עד כדי כך שרוח קדשו נתחדשה בקרבו: **"ותחי רוח יעקב"**. [פירוש רש"י ידוע שרמז לו על עגלה ערופה, ודברי תורה כפטיש יפוצץ סלע נדרשים לכל חפץ].

עוד צריך ביאור על מה שכתוב כאן: **"העגלות אשר שלח יוסף"**, משמע שיוסף שלח ליעקב את העגלות, ואילו בביאת יעקב למצרים כתוב (מו-ה): **"ויקם יעקב מבאר שבע וישאו בני ישראל את יעקב אביהם ואת טפם ואת נשיהם בעגלות אשר שלח פרעה לשאת אותו"**, הרי מבואר כי פרעה שלח ליעקב את העגלות.

ומצינו ביאור על כך בזוהר הקדוש (פרשתנו ריא.), כי יש עגלות מצד הקדושה **"אשר שלח יוסף"**, ויש עגלות מצד הסטרא אחרא וכוחות הטומאה **"אשר שלח פרעה"**. וצריך ביאור להבין בדרך מחשבה גם לפי קוצר השגתנו, מה הם שני סוגי העגלות, **"אשר שלח יוסף"** מצד הקדושה, לעומת **"אשר שלח פרעה"** מצד הטומאה. וצריך ביאור להבין בדרך מחשבה גם לפי קוצר השגתנו, מה הם שני סוגי העגלות, **"אשר שלח יוסף"** מצד הקדושה, לעומת **"אשר שלח פרעה"** מצד הטומאה.

עוד ראוי להתבונן בפרשתנו בדברי החיזוק שאמר הקב"ה ליעקב, מיד אחרי ששלח אליו יוסף את העגלות להביאו למצרים (בראשית מו-ג): **"ויאמר אנכי האל אלקי אביך אל תירא מרדה מצרימה כי לגוי גדול אשימך שם, אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה, ויוסף ישית ידו על עיניך"**. וכבר נתייגעו המפרשים להבין מה שאמר לו הקב"ה: **"ויוסף ישית ידו על עיניך"**.

הקב"ה מנהיג את גלגלי הבריאה

פתח דברינו יאיר בדברי הרב הקדוש רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע ב"קדושת לוי", אשר דיבר בקדשו לפרש הפסוק: **"וירא את העגלות אשר שלח יוסף. רמז לו ליעקב שאל ידאג מהגלות, כי כל זה הוא הסיבה לגאולה, כי הרעה היא הסיבה לטובה. והנה העגלות הוא לשון עיגול, והסיבה היא נקראת דבר עיגול, והרחמים הפשוטים הוא אור הישר, והסיבות הם עיגולים"**. ובהשקפה ראשונה דבריו סתומים וחתומים, וצריך להבין מהי כוונתו באומרו שהסיבה היא **"דבר עיגול"**, והרחמים הפשוטים הם **"אור הישר"**.

כעבדא קמיה מאריה אחיזנא בשולי גלימתו לבאר מקחו של צדיק זה, כי כאשר נתבונן נראה שהעגלות מתגלגלות ממקום למקום על ידי הגלגלים שהם עגולים, יש בהם רמז נפלא על דרכי ה' בהנהגת העולם, לסובב את כל **"גלגלי הטבע"** שהם בבחינת גלגלים

כדי שיתגלה מהם כבוד ה', כמו ששנינו במשנה (אבות פ"ו מי"א): **"כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו, שנאמר** (ישעיה מג-ז) **כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו".**

מזה נשכיל להבין, כי כמו שאין עגלה יכולה לנסוע ממקום למקום בלי מנהיג, שתפקידו להוביל את העגלה ולהביא את הנוסעים למחוז חפצם, כך להבדיל אלף אלפי הבדלות יש מנהיג לבירה הוא הקב"ה, המגלגל את כל המעשים הנעשים תחת השמש מסיבה למסובב, עד שמגיעים לתכלית הנרצה שיתגלה מהם כבוד ה' בעולם. וזהו שמצינו במדרש כי אברהם אבינו חקר לגלות מי הוא המנהיג של העולם (ב"ר לט-א): **"לפי שהיה אבינו אברהם אומר, תאמר שהעולם הזה בלא מנהיג, הציץ עליו הקב"ה ואמר לו אני הוא בעל העולם".**

ומה נפלאים הם דברי הרמב"ם, עמוד התווך שכל בית ישראל נשענים עליו, שמבאר ענין זה שהקב"ה מסבב את גלגלי הטבע בדבריו הבהירים (יסודי התורה הלכות א-ו):

"יסוד היסודות ועמוד החכמות, לידע שיש שם מצוי ראשון, והוא ממציא כל נמצא, וכל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם, לא נמצאו אלא מאמתת המצאו... המצוי הזה הוא אלקי העולם, אדון כל הארץ, והוא המנהיג [את] **הגלגל בכח שאין לו קץ ותכלית, בכח שאין לו הפסק, שהגלגל סובב תמיד, ואי אפשר שיסוב בלא מסבב, והוא ברוך הוא המסבב אותו בלא יד ובלא גוף, וידיעת דבר זה מצות עשה, שנאמר** (שמות כ-ב) **אנכי ה' אלקיך".**

"וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו ותחי רוח יעקב אביהם". מדוע התפעל יעקב כל כך מהעגלות

קדושת לוי: יוסף רמז ליעקב בעגלות שהוא לשון עיגול, שלא ידאג מהגלות כי הגלות היא סיבה לגאולה

זוהר הקדוש: העגלות "אשר שלח יוסף" הן מצד הקדושה, והעגלות "אשר שלח פרעה" הן מצד כוחות הטומאה

מגלה עמוקות: מרכב"ה שלימ"ה בגימטריא אברה"ם יצח"ק יעק"ב דו"ד, מרכב"ה טמא"ה בגימטריא בע"ל צפ"ן

מרכב"ה שלימ"ה בגימטריא אברה"ם יצח"ק יעק"ב דו"ד

ויש לבאר בזה מה שכתב המקובל האלקי בעל "מגלה עמוקות" על ואתחנן (אופן רנב), כי כמו שיש מרכבה מצד הקדושה כן יש מרכבה מצד הטומאה, ובלשון קדשו:

"וידוע כשיבא משיח אז יהיה מרכב"ה שלימ"ה שהוא בגימטריא אברה"ם יצח"ק יעק"ב דו"ד, ובגלות גברה הטומאה מרכב"ה טמא"ה שהיא בע"ל צפ"ן, חושבן דדין כחושבן דדין, שהיא חקוקה עליה דמות כל"ב ר"ע, שעולה גם כן כחשבון בע"ל צפ"ן, בסוד (שמות יא-ז) **לא יחרץ כלב לשונו".**

לפי דרכנו הביאור בזה, כי האבות הקדושים ודוד המלך הקדישו את כל ימי חייהם, לפרסם בכל העולם כי ה' הוא האלקים, המגלגל במרכבת הקדושה את כל גלגלי הטבע ואין עוד מלבדו, ועל ידי זה זכו להיות בבחינת המרכבה של הקדושה, שהקב"ה מגלגל את כל הנהגות העולם על ידיהם ועל ידי זרעם ישראל שקיבלו את התורה, וזהו ביאור הרמז של ה"מגלה עמוקות", **מרכב"ה שלימ"ה** עולה בגימטריא **אברה"ם יצח"ק יעק"ב דו"ד.**

אולם ידוע מה שאמר החכם מכל אדם (קהלת ז-יד): **"זה לעומת זה עשה האלקים"**, לכן כמו שמצד הקדושה האבות ודוד המלך הם המרכבה של הקדושה, שפרסמו בעולם את יחוד ה' המגלגל את כל גלגלי הטבע, כן זה לעומת זה פרעה וחילו הם בבחינת המרכבה של הטומאה, המכחישים את הנהגת ה' ותולים הכל בדרך הטבע, כמו שכתוב (שמות ה-ב): **"ויאמר פרעה מי ה' אשר אשמע בקולו לשלח את ישראל לא ידעתי את ה'".** וזהו ביאור הרמז של ה"מגלה עמוקות" כי **מרכב"ה טמא"ה** בגימטריא **בע"ל צפ"ן** וגם **כל"ב ר"ע**, שהם כוחות הטומאה של המצרים.

האבות הקדושים ודוד המלך פרסמו את המרכבה הקדושה, שהקב"ה מגלגל יחידי את כל גלגלי הטבע

שפת אמת: אנכי ה' אלהי"ך, וכן הי"ה הו"ה יהי"ה בגימטריא גלג"ל, כי הקב"ה מגלגל את גלגלי הטבע

הסטרא אחרא הם בבחינת מרכבה הטמאה, כי הם מכחישים השגחת ה' ומייחסים הכל לגלגלי הטבע והמזלות

"ויסר את אופן מרכבותיו", בקריעת ים סוף ניפץ הקב"ה את גלגלי מרכבת הקליפה של פרעה וחילו

יו"ן בגימטריא גלג"ל חכמת גלגל המזלות

נפלא לצרף מה שמצאנו בענין זה דברים יקרים מפז ומפנינים ב"שפת אמת" (חנוכה תרס"א):

"כשעמדה מלכות יון הרשעה להשכיחם תורתך. כי היתה להם חכמה טבעיות, וזו החכמה מביא שכחת השגחת הבורא שמו, ובני ישראל נבראו להעיד על הבורא שהוא מנהיג כל הטבע. יו"ן גימטריא גלג"ל, שהיו בקיאין בחכמת גלגל המזלות, אבל באמת הנהגת כל הגלגל הכל על פי הנהגה עליונה, וכמו שכתבו בספרי קודש (שמות כ-ב) **אנכי ה' אלקיך, אלהי"ך גימטריא גלג"ל וגימטריא הי"ה הו"ה יהי"ה, שמאתו בא כל אלה הגלגלים שמתהפכין תמיד מראשן לסופן, הכל לכבודו ברא, להודיע שהוא ראשון והוא אחרון".**

נמצינו למדים מדבריו הקדושים, כי במתן תורה בדיבור הראשון כבר רמז הקב"ה באומרו: **"אנכי ה' אלקיך" - אלהי"ך בגימטריא גלג"ל**, שנזכור תמיד כי הקב"ה הוא מנהיג הבירה המסבב את גלגלי הטבע מראשם לסופם, כדברי הנביא (ישעיה מד-ו): **"כה אמר ה' מלך ישראל וגואלו ה' צבאות אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים".** כלומר כל הנהגת הגלגל מהתחלה עד הסוף הוא רק מהקב"ה.

יומתק לרמז ענין זה בדברי הרמב"ם הנ"ל: **"המצוי הזה הוא אלקי העולם, אדון כל הארץ, והוא המנהיג** [את] **הגלגל בכח שאין לו קץ ותכלית... וידיעת דבר זה מצות עשה שנאמר אנכי ה' אלקיך".** ולפי האמור הרמז בזה בשם **אלהי"ך** שעולה **גלג"ל**.

עוד למדנו מדברי ה"שפת אמת" ביאור הענין המבואר בטור ובשלחן ערוך (או"ח סימן ה סעיף א), כי כשמזכיר את השם **הוי"ה** יכוון שהקב"ה הוא היה הוה ויהיה, הרמז בזה כי **הי"ה הו"ה יהי"ה** בגימטריא **גלג"ל**, ללמדנו כי הקב"ה מצד היותו היה הוה ויהיה, הרי הוא מגלגל ומקשר את החוט המשולש של העבר ההוה והעתיד, כדי להביא אותם לתכלית הנרצה שיתגלה כבוד ה' ויתקדש שם שמים.

תכלית הגלות להביא את הגאולה

בדרך זו במסילה נעלה לבאר דברי ה"קדושת לוי" בענין העגלות אשר שלח יוסף ליעקב, על פי הידוע כי תכלית ירידת ישראל למצרים היתה, כדי שיזדככו שם בקושי השעבוד ויזכו אחר כך לקבלת התורה, כמו שכתוב (דברים ד-כ): **"ואתכם לקח ה' ויוציא אתכם מכור הברזל ממצרים להיות לו לעם נחלה כיום הזה".** ופירש רש"י: **"כור, הוא כלי שמזקקים בו את הזהב".**

נמצא לפי זה כי הגלות עצמה היא חלק בלתי נפרד מהגאולה, שהרי לולי הזיכוך בגלות לא היינו זוכים לגאולה ולקבלת התורה. וזהו שכתב ה"קדושת לוי" (מגילת איכה ד"ה אפס) לפרש התפלה בשחרית לשבת:

"אפס בלתך גואלינו לימות המשיח. כלומר כשיבוא משיח צדקינו במהרה בימינו, אז יתגלה שכל המאורעות שהיו בגלות לנו היה הכל הכנה לגאולה, כי עתה בגלות אינו נראה, אבל בזמן גאולה יתגלה זאת שהכל היה הכנה לגאולה. וזהו אפס בלתך, כלומר היום אינו יודע זאת כי אם הקב"ה שהכל הוא הכנה לגאולה, וזהו אפס בלתך גואלינו לימות המשיח".

הנה כי כן יאירו עינינו וישמח לבנו להבין דברי ה"קדושת לוי" שכתב בלשון קדשו: **"וירא את העגלות אשר שלח יוסף. רמז לו ליעקב שאל ידאג מהגלות, כי כל זה**

הוא הסיבה לגאולה, כי הרעה היא הסיבה לטובה. והנה העגלות הוא לשון עיגול, והסיבה היא נקראת דבר עיגול, והרחמים הפשוטים הוא אור הישר, והסיבות הם עיגולים". הביאור בזה כי יוסף ביקש לחזק את יעקב שלא יחשוש מלרדת אליו למצרים, למרות שעל ידי ירידה זו ישבו ישראל בגלות מצרים רד"ו שנה.

לכן שלח לו את העגלות **"לשאת אותו"**, כלומר לרומם את רוחו, כי הגלות היא בבחינת גלגלי העגלה המתגלגלים ממקום למקום עד שמגיעים למחוז חפצם. כך מגלגל הקב"ה את גלגלי הגלות לזכך שם את ישראל, כדי להחיש בכך גאולתם של ישראל וקבלת התורה. זאת ועוד, כי אותם גלגלי הטבע שהקב"ה מגלגל כלפי מטה להוריד את ישראל בגלות מצרים, אותם הוא ממשיך לגלגל כלפי מעלה בזמן הגאולה. וזהו שכתוב: **"וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו ותחי רוח יעקב אביהם".**

על פי האמור נמשיך לבאר מה שכתב ה"קדושת לוי" בסוף דבריו: **"והנה העגלות הוא לשון עיגול, והסיבה היא נקראת דבר עיגול, והרחמים הפשוטים הוא אור הישר, והסיבות הם עיגולים".** הביאור בזה, כי כאשר הקב"ה מתנהג עם ישראל במדת הרחמים, הנה מאחר שהנהגה זו היא התכלית הנרצה, שהרי הקב"ה הוא טוב ודרך הטוב להיטיב, כמו שכתוב (תהלים קמה-ט): **"טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו"**, לכן מכונה הנהגה זו בבחינת **"אור ישר"**, כי אין צורך בסיבוב פעולות נוספות כדי להשלים הנהגה זו.

אולם כאשר הקב"ה מתנהג לפי מראית עין במדת הדין דוגמת הגלות, הנה מאחר שהקב"ה הוא תכלית הטוב ורחמיו על כל מעשיו, הרי ברור כי מעשה דין זה אינו מטרה הסופית, אלא הוא חלק בלתי נפרד מעיגול שלם, כי מעשה דין זה של הגלות צריך לגרום למעשה אחר של הזדככות, וכך מסתובבת ההנהגה מסיבה למסובב, עד שבסוף הסיבוב יצאו ישראל מאפלה לאורה ומגלות לגאולה, לכן נקראת הנהגה זו בבחינת עיגול, כי היא צריכה להתגלגל עד שתגיע לתיקונה השלם, וזהו שכתב ה"קדושת לוי": **"והנה העגלות הוא לשון עיגול, והסיבה היא נקראת דבר עיגול".**

דבריו הנפלאים של הרמח"ל

והנה הגם שהדברים ברורים נראה להביא סימוכין לכך, מדברי אחד מגדולי בעלי מחשבה בישראל הרה"ק רבי משה חיים לוצאטו זצ"ל, שכתב בספר "דעת תבונות" (סימן קכח) לבאר שכל מה שעושה הקב"ה בעולם הוא טוב גמור ואין בו שום דבר רע, בלשון קדשו:

"ובאמת תראי, שגם במעשים אין רע נמצא בעולם אלא בחלקי הדברים טרם התחברם להשלמת הדבר, אך אין דבר מושלם שיהיה רע, וזה כיון שידענו שכל מה שהקב"ה עושה הוא אך טוב מאד, הנה מה שנראה חסר בצד אחד באחד מתנאי הדברים, נשלם החיסרון ההוא בתנאי אחר שמשלים בעדו, ולא היה החיסרון ההוא אלא מפני שלא נשלם הדבר ההוא בכל תנאיו, וכיון שישתלם ודאי הוא טוב".

ביאור דבריו הקדושים הוא, כי עלינו לדעת שכל פעם שנדמה לאדם שמעשה זה שעשה לו הקב"ה הוא דבר רע, אין זה אלא משום שעדיין לא ראה את כל התמונה רק חלק ממנה, ולפי המצב כפי שהוא נראה עכשיו הרי זה דבר רע. אבל אם היה מסוגל לראות את כל התמונה לא רק מה שהיה בעבר, אלא גם מה שיהיה בעתיד כאשר ישלים הקב"ה לסבב את כל הסיבוב של מעשה זה, היה מתגלה לפניו שאין שום רע בעולם, אלא כל מעשה יש לו מטרה ותכלית שהיא לתועלת ולטובת האדם.

והנה המחשה ברורה לדבר זה ממה ששנינו בגמרא (ברכות ס:): **"אמר רב הונא אמר רב משום רבי מאיר, וכן תנא משמיה דרבי עקיבא, לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעביד רחמנא לטב עביד".** ומספרת הגמרא מעשה שהיה אצל רבי עקיבא, שהלך בדרך והגיע לאותו עיר, ביקש אכסניא ללון בה ולא נתנו לו, אמר למלוויו העיר: **"כל דעביד רחמנא לטב"** – כל מה שעושה הקב"ה הוא לטוב.

הלך ולן בשדה, והיו עמו תרנגול חמור ונר, באה הרוח וכבתה את הנר, באה שונרא ואכלה את התרנגול, בא אריה ואכל את החמור, אמר **"כל דעביד רחמנא לטב"**. באותו

לילה באו גייס וכבשו את העיר, אמר להם רבי עקיבא, האם לא אמרתי לכם כל מה שעושה הקב"ה הוא לטובה, שהרי אם היה הנר בוער והחמור והתרנגול צועקים היה גם הוא נתפס.

"הבוטח בה' חסד יסובבנו"

כאשר נתבונן בדבר זה נראה, כי בתחילה כאשר כבה הנר ונטרפו החמור והתרנגול נראה הדבר לעין כל כדין גמור, אולם רבי עקיבא בגודל אמונתו בה' שכל מה דעביד רחמנא לטב עביד, הבין שעדיין לא ראה את כל הסיבוב שהקב"ה רוצה לסבב מעשה זה לטובה, ואכן כך היה שבאו גייסים בעיר בלילה והוא ובני ביתו ניצלו מהם.

הרי לנו דברים ברורים כי כאשר יש מעשה דין בעולם, מוטלת עלינו החובה להאמין באמונה שלימה שכל מה דעביד רחמנא לטב עביד, נמצא כי מעשה דין זה אינו מטרה לעצמו, אלא הוא צריך עוד להתגלגל ממעשה למעשה, עד שיושלם המעגל ויתגלה הדבר הטוב שנתכוון בו הקב"ה לכתחילה, ולזה נתכוון ה"קדושת לוי" שהנהגת הגלות היא בבחינת עיגול, ועל זה שלח יוסף את העגלות ליעקב לחזקו על ההתחלה של גלות מצרים.

אמנם לפי זה יש מקום לבעל דין לשאול, מאחר שהקב"ה מתכוון לגלגל כל מעשה דין לטוב, מדוע צריך אדם להאמין ולומר: **"כל מה דעביד רחמנא לטב עביד"**, הלא גם בלא זה יסובב הקב"ה את הגלגל עד שהכל יהיה לטובה. אך התשובה על כך ברורה, כי רק על ידי שאדם מאמין ובוטח בה' שיסבב ויביא מעשה זה לידי סיום טוב, הוא גורם שהקב"ה ישלים את המעגל והדין יתהפך לרחמים, כמו שכתב ה"קדושת לוי" (פרשת וישב):

"צריך אדם להתנהג בכל דבר שמביא עליו יתברך יקבל ממנו בנחת ובשמחה, על דרך שאמרו רבותינו ז"ל (ברכות נד.) **בכל מאדך** (דברים ו-ה), **בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו מאד מאד, ויאמר כל מה דעביד רחמנא לטב עביד, ויבטח ויאמין שיש בזה טובה גדולה, כי מאתו לא תצא רעה חס ושלום, כנחום איש גם זו שברוב הבטחתו** [בטחונו] **ואמונתו בו יתברך אמר על כל דבר גם זו לטובה, ובזה הוא ממתיק הדינים מעליו, והופך אותם לרחמים ועושה מרע טוב".**

יומתק לפרש בזה דברי נעים זמירות ישראל (תהלים לב-י): **"רבים מכאובים לרשע והבוטח בה' חסד יסובבנו"**. כי הרשע שאינו בוטח בה' שיסבב הכל לטובה גורם לעכב בזה ישועת ה', ונשאר מעשה הדין באמצע סיבובו בלתי גמור שאז הוא דין גמור, ולכן **"רבים מכאובים לרשע"**, אך לעומת זה, **"והבוטח בה' חסד יסובבנו"** – **"יסובבנו"** דייקא, כי על ידי הביטחון בה' הוא גורם שיסבב הקב"ה שיגמרו כל אירועיו לטוב.

"ויסר את אופן מרכבותיו"

בדרך המלך נלך לבאר לפי זה כמציץ מן החרכים דברי הזוהר הקדוש, ענין העגלות **"אשר שלח יוסף"** לעומת העגלות **"אשר שלח פרעה"**, כי העגלות אשר שלח יוסף הן מצד הקדושה, שהקב"ה מגלגל את כל גלגלי הטבע כדי שיתגלה מזה כבוד ה', ובכך ביקש לחזק את יעקב שהגלגל של גלות מצרים תכליתו להסתובב לקראת הגאולה.

ואילו העגלות אשר שלח פרעה הן מצד הטומאה, שמשתדלים בכל כוחם להשתמש בגלגלי הטבע והגלות כדי להכחיש ח"ו מציאות ה', כמו שאמר פרעה ראש קליפת מצרים: **"מי ה' אשר אשמע בקולו... לא ידעתי את ה'"**, וכל מטרתו הוא לסבב את גלגלי הגלות כדי להשקיע את ישראל בנ' שערי טומאה של מצרים.

על פי האמור נשכיל להבין מה שכתוב בפרשת בשלח כאשר רדפו פרעה וחילו אחרי ישראל (שמות יד-ו): **"ויאסור את רכבו ואת עמו לקח עמו, ויקח שש מאות רכב בחור וכל רכב מצרים ושלישים על כולו... וירדפו מצרים אחריהם וישיגו אותם חונים על הים כל סוס רכב פרעה ופרשיו וחילו על פי החירות לפני בעל צפון"**. כי פרעה וחילו קיבצו כל מרכבות כוחות הטומאה שלהם, כדי לחזק בכך אמונתם השקרית בגלגלי הטבע של מרכבתם הטמאה, ולכן חנו לפני **בע"ל צפ"ן** שעולה בגימטריא **מרכב"ה טמא"ה.**

אולם הקב"ה אלקי עולם שבר וניפץ את גלגלי מרכבתם, כמו שכתוב (שם כג): **"וירדפו מצרים**

ויבואו אחריהם כל סוס פרעה רכבו ופרשיו אל תוך הים", בגלגלי כוחות הטומאה, **"ויהי באשמורת הבוקר וישקף ה' אל מחנה מצרים בעמוד אש וענן ויהם את מחנה מצרים, ויסר את אופן מרכבותיו וינהגהו בכבדות"**. הרי שהקב"ה הסיר בכוונה תחילה את **"אופן מרכבותיו"** - הגלגלים של מרכבה הטמאה, כדי להראות שאין בהם ממש. וזהו שאמרו ישראל בשירת הים (שם טו-ד): **"מרכבות פרעה וחילו ירה בים"**.

אנכי ולא יהיה בדיבור אחד נאמרו

ויש לבאר בזה מה שהסמיך הקב"ה שני דברות הראשונים מעשרת הדברות, כמו ששנינו בגמרא (מכות כא.): **"אנכי ולא יהיה מפי הגבורה שמענום"**. כי בדיבור הראשון אמר הקב"ה: **"אנכי ה' אלקיך"** - **אלהי"ך** בגימטריא **גלג"ל**, להאמין באמונה שכל גלגלי הטבע מתגלגלים על ידי הקב"ה שמנהיג את העולם כרצונו, והביא ראיה לכך: **"אשר הוצאתיך מארץ מצרים"**, שהגלות במצרים לא היתה אלא כדי לגלגל את הגאולה, שיזדככו ישראל במצרים ועל ידי זה יזכו לגאולה ולקבלת התורה.

אולם מיד הוסיף הקב"ה להזהיר אותנו: **"לא יהיה לך אלהים אחרים על פני"**, שנתרחק מכוחות הסטרא אחרא הנקראים אלהים אחרים, כי כל מטרתם להילחם עם הקדושה ולגלגל את כל עניני הטבע כדי להכחיש בהנהגת ה', דוגמת מלכות יו"ן בגימטריא **גלג"ל** שעמדה על ישראל להשכיחם תורת ה' על ידי אחיזתם בגלגל הטבע.

מעתה יאירו עינינו להבין מה שאמר הקב"ה ליעקב: **"אל תירא מרדה מצרימה כי לגוי גדול אשימך שם, אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה, ויוסף ישית ידו על עיניך"**. כלומר אל תירא מהירידה הגדולה לגלות מצרים, **"אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה"**, כי בהיותי מסבב את גלגלי הטבע, כמו שארד עמך מצרימה לסבב את גלגלי הטבע כלפי מטה בגלות מצרים, כך אעלך גם עלה לסבב את הגלגל כלפי מעלה בגאולה ממצרים.

והנה בדברים אלו רמז לו הקב"ה באומרו: **"אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה"**, על הדיבור הראשון מעשרת הדברות: **"אנכי ה' אלקיך"** – **אלהי"ך** בגימטריא **גלג"ל**, שהקב"ה מסובב את גלגל הטבע, **"אשר הוצאתיך מארץ מצרים"**, על ידי שגלגל הקב"ה תחילה את ישראל בתחתית הגלגל בגלות מצרים ובזכות זה זכו לעלות למעלה.

ועל זה הוסיף הקב"ה לומר לו: **"ויוסף ישית ידו על עיניך"**, כלומר יוסף ששלח לך זה עתה את העגלות, כדי לרמז לך שאותם הגלגלים שהקב"ה מגלגל כלפי מטה להוריד את ישראל כדי לזככם בגלות מצרים, אותם הוא ימשיך לגלגל בבוא הזמן כלפי מעלה להוציאם ממצרים, הנה הוא יוסף ישית ידו **"על עיניך"**, שתוכל לראות את הגאולה שתצמח מתוך הגלות על ידי סיבוב הגלגל.

יומתק לצרף בזה מה שהביא ב"תורת משה השלם" למרן ה"חתם סופר", אשר דיבר בקדשו לרמז בפסוק: **"וירא את העגלות אשר שלח יוסף"**, כי **עגלו"ת** היא אותיות **ע' גלות**, והרי זה רמז על כל הגלויות בין ע' אומות העולם. וכן כתב ה"בן איש חי" בספר "עוד יוסף חי" בפרשתנו על הפסוק (מה-יט): **"ואתה צויתה זאת עשו קחו לכם מארץ מצרים עגלות, וחלק התיבה לשנים וקרי בה ע' גלות, דהיינו גלות ע' אומות שמתחיל ממצרים"**.

לפי האמור יש לומר כי בשליחות העגלות ליעקב, סלל יוסף הצדיק את הדרך לחזק את ישראל בכל הגלויות, שנזכור תמיד הרמז של **עגלו"ת - ע' גלות** ששלח ליעקב **"לשאת אותו"** - לרומם את רוחו בדברי חיזוק, שאותו גלגל שסיבב הקב"ה כלפי מטה בגלות לתקן את ישראל, ימשיך לסובב כלפי מעלה לקרב גאולתם של ישראל.

"עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים"

ועתה בא וראה כי על פי דברי ה"קדושת לוי" יפתח לנו פתח להבין מה ששנינו בגמרא (תענית לא.): **"אמר רבי אלעזר, עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים, והוא יושב ביניהם בגן עדן, וכל אחד ואחד מראה באצבעו, שנאמר** (ישעיה כה-ט) **ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה קוינו לו ויושיענו, זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו"**.

הוסיף על כך הרה"ק מאפטא זי"ע ב"אוהב ישראל" (ט"ו באב) לפרש בזה בדרך רמז מאמר הגמרא (שם כו:): **"לא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב"**, כי האות ט"ו באותיות הא"ב היא אות **ס'** שהיא עגולה, ורומזת על המחול שיעשה הקב"ה לעתיד לבא לצדיקים, ועל זה רמזו באומרם לא היו ימים טובים כאותו יום שיעשה הקב"ה מחול לצדיקים שהוא בבחינת אות **ט"ו בא"ב** שהיא אות **ס'** עכדה"ק. אמנם עדיין צריך ביאור להבין מהו ענין המחול שיעשה הקב"ה לצדיקים לעתיד לבא.

נקדים מה ששנינו בגמרא (ברכות ד:): **"אמר רבי יוחנן, מפני מה לא נאמר נו"ן באשרי,** [פירוש במזמור "תהלה לדוד" (תהלים קמה) הזכיר דוד המלך בראשי הפסוקים כל אותיות הא"ב מלבד האות נ'], **מפני שיש בה מפלתן של שונאי ישראל, דכתיב נ'פלה לא תוסיף קום בתולת ישראל... אמר רב נחמן בר יצחק, אפילו הכי חזר דוד וסמכן ברוח הקודש, שנאמר** (שם יד) **ס'ומך ה' לכל הנופלים".**

מבואר מזה כי אות **נ'** רומזת על **נ'פילה** שהיא עת צרה ליעקב, ואילו אות **ס'** רומזת על **ס'מיכת** הנפילה כשמביא הקב"ה ישועה והצלה לישראל. ה"בני יששכר" (כסלו-טבת מאמר ד סימן ב) מפרש לפי זה תיבת **נ"ס** בדרך רמז, כי הצרה היא בבחינת אות **נ'** הרומזת על **נ'פילה**, אך כאשר הקב"ה עוזר ומוציאם מצרה לרווחה ומאפילה לאור גדול, אז נסמכת האות **ס'** שרומזת על **ס'מיכה** לאות **נ'** שרומזת על **נ'פילה** ונעשה מזה צירוף **נ"ס**.

אות נ' חצי עיגול, אות ס' עיגול שלם

לפי דברי ה"קדושת לוי" נראה לבאר הענין בזה, כי כאשר נתבונן בהבדל בין צורת אות **נ'** לאות **ס'** נראה, שהאות **נ'** היא צורת חצי עיגול לעומת אות **ס'** שהיא צורת עיגול שלם. ולפי האמור הביאור בזה, כי אות **נ'** שהיא בצורת חצי עיגול, רומזת על מעשה בלתי גמור שעדיין לא נשלם סיבובו.

וכאשר האדם שנקלע לצרה זו אינו מאמין שעתיד הקב"ה לגמור סיבוב מעשה זה לטובה, הרי הוא מעכב בכך את המשך הסיבוב של מעשה זה לטובה, נמצא שהוא גורם שמעשה זה ישאר בבחינת אות **נ'** שהיא חצי עיגול, ועל ידי זה הוא גורם לבחינת **נ'פילה** מאחר שהוא מעכב סיבוב מעשה זה לטובה.

אך כאשר הוא מאמין באמונה שלימה, שעתיד הקב"ה מסבב כל הסיבות לגמור סיבוב מעשה זה לטובה, הנה על ידי אמונה זו הוא גורם באמת שיגמר כל הסיבוב של מעשה זה לטובה, ונעשה מזה צורת **ס'** שהיא עיגול שלם, ואז מתברר שהכל היה לטובה בבחינת: **"סומך ה' לכל הנופלים"**, היינו **"סומך"** דייקא שהיא אות **ס'** עיגול שלם, **הוי"ה** דייקא שהיה הוה ויהיה גלוי לפניו.

הנה כי כן זהו ביאור המאמר: **"עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים, והוא יושב ביניהם בגן עדן, וכל אחד ואחד מראה באצבעו".** כי לעתיד לבא יגלה לנו הקב"ה כל סיבובי הדברים מראשית הבריאה עד אחרית הימים, כמו שכתב הרמח"ל הנ"ל: **"והנה ביום הדין הגדול יפרוש האדון ב"ה את השמלה לעיני כל היצור, מכל מה שנעשה מיום ברוא אלקים אדם על הארץ עד היום ההוא, ויראה יושר משפטו בכל מעשה ומעשה, קטון וגדול".**

וזהו הענין שיעשה הקב"ה מחול לצדיקים שהוא עיגול שלם כצורת אות **ס'**, והקב"ה יושב ביניהם בגן עדן, לרמז שהקב"ה הוא נקודת המרכז של עיגול זה, שסיבב את כל המעשים לתכלית טוב, וכל אחד ואחד מראה באצבעו ומבין בפועל שהקב"ה עשה עמו חסדים ורחמים גדולים.

ועל זה מביא הגמרא הפסוק: **"ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה"**, מה שחשבנו בתחילה למעשה של דין בבחינת שם אלקים, **"קוינו לו ויושיענו"**, והנה עתה במחול הגדול כאשר השלים הקב"ה את הגלגל, **זה ה' קוינו לו"**, נתגלה הרחמים של השם **הוי"ה**, **"נגילה ונשמחה בישועתו"**, במהרה בימינו אמן.